

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

I følge liste

Deres ref

Vår ref
12/103-

Dato
27 MAR 2014

Tellenes Vindpark DA - Tellenes vindkraftverk med nettilknytning - klagesak

Innledning

Norsk Hydro ASA søkte 7. april 2006 om konsesjon for Tellenes vindkraftverk i Sokndal og Lund. Det ble søkt om utbygging på inntil 170 MW innenfor tre delområder. Dette prosjektet ble overtatt av Zephyr AS i 2010. NVE oversendte 23. mars 2011 krav om oppdatering av søknad med konsekvensutredning. Zephyr sendte inn en ny søknad om Tellenes vindkraftverk 21. desember 2011. Det ble da søkt om utbygging av et vindkraftverk på inntil 200 MW innenfor tre delområder. Norsk Vind Energi AS søkte 3. april 2006 om konsesjon for Helleheia vindkraftverk i Sokndal kommune. Det ble søkt om en utbygging på inntil 60 MW. Planområdet for Helleheia vindkraftverk tilsvarte i all hovedsak delområde 1 for Tellenes vindkraftverk. Zephyr AS og Norsk Vind Energi AS inngikk senere en samarbeidsavtale om Tellenes vindkraftverk og Helleheia vindkraftverk, og stiftet i den forbindelse et nytt selskap; Tellenes Vindpark DA, som nå eier begge vindkraftprosjektene.

Søknaden slik den foreligger i dag, omfatter bygging og drift av et vindkraftverk på cirka 200 MW. Planområdet ligger om lag fem kilometer øst for Hauge i Dalane, og har et areal på 16 km². Vindkraftverket er planlagt tilknyttet nettet via en om lag 9 kilometer lang 132 kV produksjonsradial til Åna-Sira transformatorstasjon.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ga den 5. november 2012 Tellenes Vindpark DA konsesjon til å bygge, eie og drive Tellenes vindkraftverk med nettilknytning og tilhørende infrastruktur i Sokndal og Lund kommuner i Rogaland fylke. Konsesjonen omfatter inntil 200 MW installert effekt tilsvarende en årlig produksjon på rundt 520 GWh.

NVE mottok fem klager på vedtaket. Vedtaket ble påklaget av Norges Miljøvernforbund (NMF), Jonathan Elve Cunha og Kjell Ove Elve i brev av henholdsvis 14. november, 21. november og 26. november 2012.

Titania AS påklaget vedtaket for å få innarbeidet tilstrekkelige vilkår for å forhindre en eventuell interessekonflikt mellom vindkraftverket og gruvedriften på Tellenes. Endres vilkårene, trekkes klagen. NVE anbefaler departementet å endre disse to vilkårene dersom konsesjonen opprettholdes.

Klagen fra Rune Staddeland ble avvist av NVE i brev av 20. desember 2012 på grunn av manglende klageinteresse. Avvisningsvedtaket ble ikke påklaget.

Olje- og energidepartementet gjennomførte klagebefaring i området 18. september 2013 sammen med representanter fra Lund kommune, Sokndal kommune, Norsk Vindenergi, Zephyr, Titania og klagerne Jonathan Elve Cunha og Kjell Ove Elve. Også andre grunneiere var representert. NMF møtte ikke på befaringen. I forbindelse med befaringen ble det også avholdt et åpent møte i Lund kommune.

Klagene gjelder primært Lund-siden av planområdet, og klagerne anfører at tiltaket berører et viktig friluftsområde som, i motsetning til Sokndal-siden, er urørt og i en form det ikke finnes mye av i regionen. Det vises til at området har en variert fauna, rikt biologisk mangfold, fjellvann med ørret, leveområde for hjortevilt og områder for rekreasjon. Det påpekes at planområdet omfatter et område med kystlynghei, og at forekomsten av rødlistearten klokkesøte sannsynligvis er landets største sammenhengende forekomst. Det vises også til at området er vinterhabitat for ørn, at området er en trekkroute for rovfugl, og at det derfor er viktig å redusere kollisjonsrisikoen for fugl.

En av klagerne, Kjell Ove Elve, foreslår som et avbøtende tiltak at vindkraftverkets planområde reduseres til bare å omfatte delen som ligger i Sokndal kommune. Han mener også at det bør gjennomføres ytterligere ornitologiske utredninger.

NMF mener at vindkraftverket ikke er samfunnsøkonomisk lønnsomt og at det ikke bør gis konsesjon. Forbundet viser til at tiltaket vil medføre økte elektrisitetspriser, nye kraftledninger, INON-reduksjon og ha negative virkninger for reiselivsnæringen i området. NMF krever også at det benyttes jordkabler dersom tiltaket likevel blir realisert.

Klagegrunnene fra NMF, Cunha og Elve er i noen grad overlappende, og departementet behandler derfor anførselene tematisk.

Departementets vurdering

Departementet skal i klagebehandlingen vurdere de synspunkter klagerne kommer med. Departementet kan prøve alle sider av saken og ta hensyn til nye omstendigheter, jf. forvaltningsloven § 34 annet ledd. I departementets vurdering av om konsesjon etter energiloven skal opprettholdes, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Energiloven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, fordeling og

bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt.

I den skjønnsmessige vurderingen som foretas etter energiloven i klagesaken vurderes miljøkonsekvensene av tiltaket i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til kraftforsyningssikkerheten og tiltakets bidrag i satsingen på fornybar energi og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies. Prinsippene i naturmangfoldloven § 7, jf. §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter energiloven. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene iakttas ved departementets behandling av denne klagesaken.

Departementet legger til grunn at Norge, gjennom fornybardirektivet og opprettelsen av et felles elsertifikatmarked med Sverige, har forpliktet seg til å øke utbyggingen av fornybar energi vesentlig. Vindkraft og vannkraft er de to energibærerene som kan bidra med ny produksjonskapasitet i et betydelig omfang. Vindkraften vil derfor være sentral for oppnåelsen av Norges fornybareambisjoner.

Saksbehandlingen

I samsvar med naturmangfoldloven § 8 første ledd, bygger departementet klagebehandlingen på følgende dokumentasjon som kunnskapsgrunnlag i saken:

- Konesjonssøknadene med konsekvensutredninger og NVEs konsesjonsvedtak av 5. november 2012, inkl. høringsuttalelser.
- Klagen på NVEs konsesjonsvedtak og NVEs vurdering av disse i brev av 4. februar 2013.
- Departementets befaring og folkemøte 18. september 2013.
- Norsk Rødliste for arter (2010) og Norsk Rødliste for naturtyper (2011).
- Naturbase og Artsdatabanken.

Kravet til kunnskapsgrunnlag skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Etter departementets vurdering gir den samlede dokumentasjon i denne saken tilstrekkelig grunnlag for å drøfte og vurdere effekten av vindkraftverket på naturmangfoldet slik naturmangfoldloven § 8 krever. Også virkningene av tiltaket er beskrevet på tilstrekkelig vis. Den samlede dokumentasjonen gir også et godt grunnlag for den overordnede avveiningen av alle relevante hensyn som skal skje etter energiloven, jf. også prinsippet i forvaltningsloven § 17.

Cunha kritiserer tidsperspektivet i prosjektutviklingen og saksbehandlingen, og viser til at han først ble informert om prosjektet 25. september 2012.

Departementet viser til at NVE mottok melding om planlegging av Tellenes vindkraftverk i 2005. Den ble sendt på offentlig høring samme år. Senere har både søknad om oppdatert søknad blitt sendt på offentlig høring og kunngjort, sist i januar 2012. NVE avholdt også et offentlig møte om søknaden den 31. januar 2012.

Departementet har i den videre prosessen hatt et åpent møte Lund kommune og foretatt befarings av den aktuelle delen av planområdet. På møtet i Lund fikk alle klagerne anledning til å uttale seg. Etter departementets vurdering er saken godt opplyst. Saksbehandlingen og kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig for å fatte vedtak i saken.

Naturmangfold

Klagerne anfører at naturen på Lund-siden er urørt og i en form som det ikke lenger finnes mye av i regionen. Det etterspørres konkrete planer for å sikre ivaretagelse av klokkesøte i området. Klagerne mener at konsesjonen må avslås på grunnlag av hensynet til naturverdier.

Departementet viser til konsekvensutredningen samt fylkesmannens uttalelse om at virkningene for kystlynghei vil være akseptable. Det finnes mange andre områder med kystlynghei i regionen. Fylkesmannen viser til at klokkesøte er registrert flere steder i planområdet, men at andre områder vil bli prioritert for å ivareta kystlynghei med denne arten.

Departementet viser til at klokkesøte er kategorisert som sårbar på Norsk Rødliste 2010, og finner at hensynet til å bevare klokkesøte er viktig. Departementet merker seg at klokkesøte er registrert over hele planområdet. Klokkesøte ble også påvist på departementets befarings. Departementet er enig i NVEs vurdering om at det settes vilkår om at tiltakshaver skal ta hensyn til forekomster av klokkesøte. Tiltakshaver pålegges å undersøke områdene som blir fysisk berørt av tiltaket. Dette skal omtales i en miljø-, transport- og anleggsplan (MTA), som skal godkjennes av NVE. I planen skal det redegjøres for hvordan ulemper for naturtyper og vegetasjon/planter kan unngås gjennom plantilpasninger. Departementet mener dette er tilstrekkelig for å sikre hensynet til arten.

Departementet kan i likhet med NVE ikke se at etablering av vindkraftverket vil komme i konflikt med forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer, jf. naturmangfoldloven § 4, dersom det tas hensyn til verdifulle naturtyper og rødlistede arter i detaljplanleggingen (MTA) av tiltaket.

Hubro

NMF viser til at selv om hvert enkelt vindkraftanlegg ikke nødvendigvis utgjør noen stor trussel mot hubro, er de samlet sett en stor trussel.

Departementet viser til konsekvensutredningen, der det fremgår at det ikke er registrert hekkeområder for hubro i planområdet. Området kan benyttes til jakt, men planområdet vurderes i konsekvensutredningen alt i alt ikke som sentralt for hubroen i regionen. Konsekvensutredningen finner at den samlede negative belastningen av de konsesjonsgitte vindkraftverk i Rogaland og Vest-Agder ikke anses som faretruende høy for hubro, og viser til at de viktigste hubrolokalitetene er områder med god næringstilgang nær kysten eller i jordbrukslandskap. At noen få hubropar har mislykket hekking noen år i forbindelse med byggingen av enkelte av anleggene, vurderes i konsekvensutredningen for å ha begrenset bestandsmessig betydning.

Departementet kan i likhet med NVE ikke se at bygging av vindkraftanlegget er i strid med forvaltningsmålet for hubro, jf. naturmangfoldloven § 5.

Fisk og vilt

Klagerne viser til at det er mange fiskevann i området, samt til at det berørte området er leveområde for hjortevilt. I tillegg påpekes det at området er i trekkruiter for rovfugl, og at planområdet for vindkraftverket derfor må reduseres til å omfatte bare den delen som ligger i Sokndal kommune.

Departementet viser til konsekvensutredningen der det fremgår at østlige deler av tiltaksområdet ikke har kjente eller kartlagte særlige kvaliteter for fritidsfiske. Av konsekvensutredningen fremgår det for øvrig at de planlagte inngrepene ikke vil påvike anadrome fiskearter. Departementet merker seg at området har næringsfattig berggrunn, og derfor har liten bufferkapasitet til å motstå sur nedbør etter langtransportert forurensning fra kontinentet og Storbritannia. De fleste vann er fiskeløse med lavt biologisk mangfold. Klagerne oppgir at enkelte av vannene nær Elve er kultiverte og at det er etablert høstbare ørretbestander i disse. Departementet finner at etablering av vindkraft i området bør kunne skje uten vesentlig påvirkning på vannforekomster og ferskvannsøkologi forutsatt at det tas tilbørlig hensyn til dette i detaljplanleggingen (MTA). I alle tilfeller finner departementet at hensynet til fisk og fiske ikke er til hinder for å gi konsesjon til vindkraftverket.

Det fremgår av konsekvensutredningen at området vurderes å ha liten verdi som beiteområde for hjortevilt. Vindkraftverket er heller ikke i direkte konflikt med hjortedyrs bruk av området og eventuell jakt på disse. Noe unnvikelsesadferd kan imidlertid ikke utelukkes, men departementet finner at dette er uten betydning for konsesjonsspørsmålet.

Heiene der Tellenes vindkraftverk er planlagt, vurderes ikke som et spesielt sentralt område for trekkende rovfugl i regionen, og departementet finner at hensynet til rovfugl ikke er til hinder for å gi konsesjon.

Samlet belastning på naturmangfold

Klagen fra NMF omfatter i noen grad den samlede belastningen fra flere vindkraftverk i regionen. Departementet har i tillegg merket seg at det er planlagt en rekke vindkraftverk i Rogaland og i Agder-fylkene, herunder flere i østre deler av Rogaland og vestre deler av Vest-Agder. Det er etablert vindkraft på Lista og et mindre anlegg på Lindesnes. Departementet har til klagebehandling NVEs vedtak om å gi konsesjon til henholdsvis Kvinesheia vindkraftverk i Kvinesdal og Egersund vindkraftverk i Eigersund. I tillegg ga NVE i desember konsesjon til Tonstad vindkraftverk i Sirdal og Flekkefjord og Skorveheia vindkraftverk i Flekkefjord. Disse konsesjonsvedtakene er påklaget, men foreløpig er kun en klagesak på Skorveheia oversendt departementet. Endelig er det søkt om konsesjon til Siragrunnen vindkraftverk på Siragrunnen utenfor kysten av Flekkefjord og Sokndal.

I tillegg er det etablert vindkraft på Høg-Jæren og Åsen II. Det er gitt konsesjon og planlagt betydelig med vindkraft i bjerkreimsområdet og omkringliggende områder. Disse områdene ligger såpass langt unna Tellenes at de ikke har direkte betydning for vurderingen av

landskapsvirkninger mv., men de kan ha betydning for den samlede belastningen på naturmangfold og naturtyper.

Departementet finner at summen av alle planlagte vindkraftverk i regionen kan påvirke landskapsbildet betydelig. Imidlertid er det i regionen bare på Lista det er etablert vindkraft av betydning i dag, og det er gitt konsesjon til et mindre prosjekt i Eigersund. Når det gjelder de øvrige konsesjonsgitte, men påklagede prosjektene i regionen viser departementet til at disse vurderes i departementets klagebehandling. Departementet konstaterer at Tellenes er planlagt i det fylkesdelplanen for vindkraft definerer som et ja-område, og viser til NVEs vurdering, der det fremgår at de visuelle virkningene av Tellenes vindkraftverk er relativt små sammenlignet med hva som må forventes av prosjekter av denne størrelsen. Departementet finner at hensynet til de samlede landskapsvirkningene i regionen ikke er til hinder for utbygging av Tellenes vindkraftverk.

I konsesjonsvedtaket (Bakgrunn for vedtak pkt. 4.8.4) er det gjort en vurdering av samlet belastning for kystlynghei, klokkesøte, hubro og rovfugltrekk. Departementet legger denne vurderingen til grunn i klagesaken, og kan ikke se at det er nødvendig med en fullstendig ny gjennomgang av disse vurderingene.

Oppsummering og vurdering

Olje- og energidepartementet har foretatt en samlet vurdering av alle de anførte ulempene ved en utbygging av Tellenes vindkraftverk. Ulempene er vurdert opp mot fordelene ved å få på plass et vindkraftverk med tilskudd av fornybar energi på rundt 520 GWh årlig produksjon.

Etter departementets vurderinger er ikke hensynet til verken fisk, hjort eller trekkfugl til hinder for å gi konsesjon til Tellenes kraftverk. Departementet finner at vindkraftanlegget vil ha relativt små konflikter med naturmangfoldet, og legger vekt på at prosjektet har tilslutning fra både Lund og Sokndal kommuner samt fylkesmannen. Departementet finner at fordelene ved tiltaket er større enn de skader og ulemper det kan medføre, og at det derfor er grunnlag for å gi konsesjon i henhold til energiloven.

Avbøtende tiltak

NMF mener at konsesjonssøknaden bør avslås, men dersom det gis tillatelse kreves det benyttet jordkabler i stedet for luftledninger. Det kreves videre at konsesjonæren må ha kontinuerlig bankgaranti for å finansiere tilbakeføring.

Departementet viser til at det er gitt konsesjon til bygging av jordkabel i stedet for luftledning mellom delområde 1 og delområde 5. Departementet er enig i NVEs vurdering om at den planlagte 132 kV-luftledningen til Åna-Sira medfører små virkninger for miljø og samfunn, og viser til at kostnadene ved å benytte kabel vil være større enn de fordelene som oppnås. Departementet mener derfor at det ikke er grunnlag for kabling utover det som allerede er fastsatt ved NVEs konsesjonsvedtak.

Endrede vilkår

Departementet viser til NVEs oversendelsesbrev og endrer følgende vilkår i konsesjonen i tråd med NVEs anbefaling:

Formulering i detaljplanvilkåret (vilkår 5):

"Detaljplanen skal utarbeides i samråd med Titania AS, godkjennes av NVE og legges til grunn for miljø-, transport- og anleggsplan."

Formulering i vilkår 12 om forholdet til Titania:

"Alle tiltak innenfor Titanias konsesjonsområde for bergverksdrift skal planlegges i samråd med Titania. Dersom det er uenighet mellom Tellenes Vindpark DA og Titania AS skal saken forelegges NVE for avklaring i samråd med Direktoratet for mineralforvaltning."

Ekspropriasjon

NVEs vedtak av 5. november 2012 omfattet samtykke til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av Tellenes vindkraftverk med nettilknytning.

Elve har ikke klaget direkte på ekspropriasjonsvedtaket, men departementet viser til at han er berørt av ekspropriasjonstillatelsen og finner at klagen også må antas å gjelde spørsmålet om ekspropriasjon.

Ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter i forbindelse med bygging og drift av et vindkraftanlegg kan gis i henhold til oreigningslova § 2 nr. 19. I vurderingen av om det skal gis en ekspropriasjonstillatelse etter oreigningslova § 2, må samfunnets interesse i utbygging av fornybar energi og forsyningssikkerhet avveies mot hensynet til de grunneiere og rettighetshavere som blir berørt, og til allmenne interesser, herunder knyttet til miljø i vid forstand.

Departementet viser til at ny produksjon av fornybar kraft og nye kraftledninger vil være med på å opprettholde en sikker og stabil forsyning av strøm, samt å sørge for at forsyningssikkerheten er akseptabel. Departementet er derfor enig med NVE i at de samfunnsmessige fordelene av tiltaket utvilsomt veier tyngre enn hensynet til den enkelte grunneier eller rettighetshaver som blir berørt av tiltaket. Vilkårene for ekspropriasjon er derfor til stede, jf. oreigningslova § 2.

Departementet minner om vedtak om samtykke til ekspropriasjon faller bort dersom skjønn ikke er begjært innen 1 år, jf. oreigningslova § 16. Fristen løper fra dags dato.

Det er også søkt om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25. Departementet vil ta stilling til spørsmålet om forhåndstiltredelse når eventuelt skjønn er begjært, og konsesjonæren deretter anmoder departementet om å avgjøre søknaden.

Konklusjon

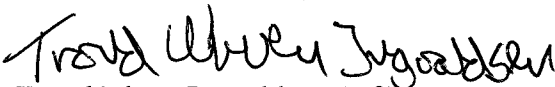
Klagene fra NMF, Kjell Ove Elve og Jonathan Elve Cunha tas ikke til følge.

NVEs konsesjonsvedtak av 5. november 2012 opprettholdes med de endrede vilkår som fremgår av klagevedtaket.

NVEs samtykke til ekspropriasjon for nødvendige grunn- og rettigheter for bygging og drift av kraftledningsanleggene stadfestes.

Departementets avgjørelse kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Hege Smith Heiberg
seniorrådgiver

Kopi

Rogaland fylkeskommune
Fylkesmannen i Rogaland
Lund kommune
Sokndal kommune
Norges vassdrags- og energidirektorat
Norsk Vind Energi AS
Klima og miljødepartementet

Adresseliste

Tellenes Vindpark DA

C/O Zephyr AS

Norges Miljøvernforbund

Kjell Ove Elve

Jonathan Cunha/

Vida Building Systemes

Titania AS

Postboks 17

Postboks 593

Elve

PO.Box. 79, Bolinas, CA 94924

1701 SARPSBORG

5806 BERGEN

4460 MOI

USA

4380 Hauge i Dalane